

Veter sprememb močno piha

Zaznamovala jo je zgodovina s čudovito arhitekturo, umetnostjo, literaturo in mogočnimi vladarji od Ivana Groznega, Katarine Velike in okrutnega Stalina. Ko slišiš ime Moskva, se ti najprej prikaže podoba enkratne katedrale Vasilija Blaženega z devetimi stolpiči v pravljičnih barvah, potem je na vrsti Kremelj z rdečim obzidjem in zlatimi cerkvenimi kupolami, pa Stalinovi nebotičniki in najnovejše ogromne bleščeče stavbe, ki štrlijo visoko v nebo na drugi strani reke.

Besedilo in foto: **ALBINA PODBEVŠEK**

Največja prestolnica v Evropi ne sodi med betonske džungle, čeprav se razprostira na 2400 kvadratnih kilometrih, ker je čista in zelena na skoraj 40 odstotkih površine. Duši jo silno gost in hrupen promet, četudi premore dve prometni obvoznici. Skratka, Moskva ima več obrazov, zelo pomlajenih po Gorbačovu. Tudi ljudje so bolj sproščeni in prijazni kot nekoč, ko se s tujci niso upali pogovarjati, kar sem doživela pred tridesetimi leti kot gostja ruske revije za ženske. Obiskala sem še Delovega dopisnika Tita Doberška in ko sva se bučno pozdravila, je njegova žena odprla vočo v kuhinji in kopalnici, da je šum preprečil prisluškovanje!

Putinov helikopter

Moskva je dobila ime po močvirju, ki je nekoč obvladovalo ozemlje s tremi rekami. Tu se danes bohota velemesto s skoraj trinajstimi milijoni prebivalcev. Njegovo osrčje je Rdeči trg s Kremljem, največjo trdnjavo v Evropi s površino 28 hektarov. Čeprav je v njej sedež vlade, je zgodovinski del dostopen za obiskovalce, ki ga množično oblegajo pod strogim nadzorom, saj te pred vhom pregledajo kot na letališčih. A začudeno ostrmiš, ko opaziš helikoptersko pristajališče prav sredi Kremija, namenjeno Putinu, da se izogne prometnim konicam, ko prihaja v službo. Vsakič se pripelje z dvema helikopterjema, da se ne ve, v katerem sedi on.

Prvo obzidje je v 12. stoletju zgradil knez Jurij in je bilo leseno, drugo kamnito, v 15. stoletju so prišli na vrsto rdeči zidaki v obsegu dveh kilometrov in pol. Knez Ivan III. je pred dobrimi petsto leti prvi v Kremlju sezidal palače in cerkve z značilnimi čebulastimi kupolami v zlatu, kakršnih je v Moskvi kar šeststo. In prav lepo jih je videti, ko se bleščijo v soncu.

Zakaj je Ivan Grozni ubil sina?

Zanimiva je katedrala nadangela Mihaela z grobnicami pomembnih princev in cesarjev. Med njimi sta kamnita sarkofaga prvega ruskega carja Ivana IV. Vasiljeviča Groznega, okronanega leta 1547, s sinovoma Fedorom in Ivanom. Ker je bil zelo jeznorite narave, je Ivana lastnoročno ubil z žezlom. Tako je usodno zapečatil svojo dinastijo, saj je pokončal svojega prestolonaslednika. Vzrok uboja: sin je branil ženo, ker jo je oče pretepal zaradi njene, zanj neprimerne obleke. Torej, gre za groznega človeka, čeprav me je moskovski kolega prepričeval, da beseda grozen v arhaični ruščini pomeni veličasten, mo-

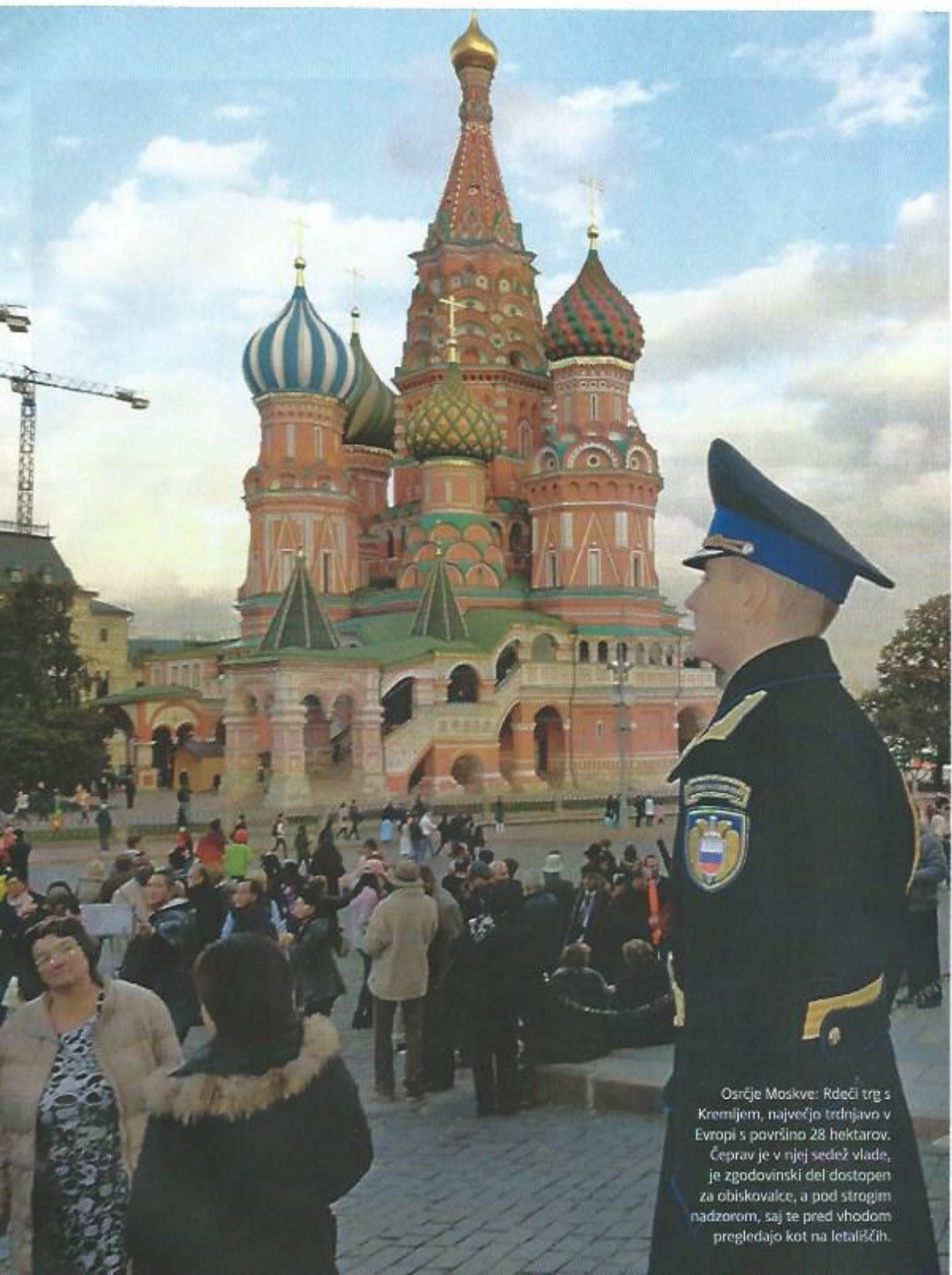
Helikoptersko pristajališče sredi Kremija, namenjeno Putinu, da se izogne prometnim konicam, ko pride v službo. Vsakič se pripelje z dvema helikopterjema, da se ne ve, v katerem je.

gočen. Po drugi strani je bil res veličasten, saj je srednjeveško Rusijo povišal v imperij z osvojitvijo Sibirije.

Med grobnicami so leta 1812 rovarili Napoleonovi vojaki in ukradli dragoceno srebrno krsto iz kapele, posvečene Dimitriju, najmlajšemu sinu carja Ivana Groznega, ki je bil ujet na bojnem polju in potem umorjen v eni od bitk s Tatari, ko so Rusi osvajali Kazan.

Katarina Velika

Med vladarske velikane sodi Katarina Velika, nekdanja nemška princesa, izobrazena, odločna, podpornica znanosti in ne nazadnje pohlepna bojevница za nova ozemlja z vojno proti Turkom, Švedom in Poljakom. Rusijo je povečala z Aljasko. A osebno ni imela sreče. Znana je po številnih ljubimcih, tudi Potemkin je bil med njimi, kajti moža cesarja Fedoroviča so ji ubili, prav tako sina, hči pa ji je umrla za-

Osrčje Moskve: Rdeči trg s Kremijem, največjo trdnjavo v Evropi s površino 28 hektarov. Čeprav je v njej sedež vlade, je zgodovinski del dostopen za obiskovalce, a pod strogim nadzorom, saj te pred vhom pregledajo kot na letališčih.

Knez Ivan III. je pred dobrimi petsto leti prvi v Kremlju sezidal palače in cerkve z značilnimi čebulastimi kupolami v zlatu, kakršnih je v Moskvi kar šeststo.

radi bolezni. Tako je za prestolonaslednika določila svojega vnuka.

Stalinova dediščina

Najbolj ohranjena in najstarejša je kremeljska cerkev Marijinega vnebovzvetja. Najbogatejša z zbirko kronskih draguljev pa je zakladnica v eni od kremeljskih cerkva. Številnim vojniam navkljub je ta kremeljska trdnjava obstala: nekateri okupatorji so se ji izogibali, nekateri so jo delno poškodovali, kot na primer Napoleon, Tatarji so mesto popolnoma uničili, Kremlju pa prizanesli, ker so se vanj vselili kot vladarji za stoletje in pol.

Svojestveno zgodovino ima najvišja, 103 metre visoka pravoslavna cerkev Kristusa Odrešenika, ki se bohota ob bregu reke Moskve. Zgradili so jo po koncu vojne z Napoleonom. Stalin jo je porušil, da bi jo nadomestil z megalomansko sovjetsko palačo, a ga je ustavila Hitlerjeva vojna. Leta 1990 so jo kot repliko ponovno zgradili z dodatkom prireditvene dvorane, muzeja in restavracije pod katedralo. A Stalin je za seboj pustil večni pečat z nebotičniki, kot je skupina Sedem sester, dograjenih leta 1947, prav ob osemstoti obletnici ustanovitve Moskve. Tekmoval je z Američani, a v značilnem stopničastim ruskim slogom. Na vrhu osrednjega stolpa je ogromna, 20 kilogramov težka zlata zvezda, ki se vrtil v rdeči luči vgrajenih rubinov. Za večno. V eni od sestr-

skih stavb s 36 nadstropji domuje moskovska državna univerza, ki šteje 30.000 študentov: za pridne je študij brezplačen, za manj prizadevne je plačljiv. Pogovarjala sem se z Američanom ruskim staršem in tudi ruskim državljanstvom. Ker je študij v ZDA drag, je Dimitri prišel študirat na Lomonosovo univerzo in se po diplomu nameraval vrniti domov. »Ostal sem tu, čeprav sem se dokaj namučil, da sem se naučil pisati. Kmalu sem ugotovil, da je v Rusiji lepše živeti, bolje in ceneje jesti, da ne govorim o prijateljstvih in miselnosti. Ko grem na obisk k staršem in sestri v ZDA, pa mi znanci rečejo, da sem nor!«

Razkošna podzemna železnica

Moskva je megamesto presežnikov, edinstvenih na svetu. Takšna je tristo kilometrov dolga podzemna železnica z dvesto postajališči, beri dvoranami v marmorju, z dragocenimi lestenci in celo zlatimi mozaiki na obokanih stropih. Vmes so umetnine, ki se jih v Louvru ne bi sramovali, saj so marsikje podpisana znana imena, tudi iz tujine. Kar nekaj

PRIPOROČAMO

Če je bil kdaj primeren čas za obisk Rusije, je to zagotovo leto 2017. Rubelj si še vedno ni opomogel, zato bo potovanje tja bistveno cenejše. Morda na prvi pogled cene nastanitev ne bodo najnižje, a z malo sreče ujamete ugodne letalske vozovnice, vsakodnevni izdatki pa bodo tudi bolj prijazni do denarnice. Vsekakor izkoristite potovalni vzgib še letos, saj prihodnje leto Rusija gosti svetovno prvenstvo v nogometu FIFA. Takrat ne bodo kolosalno poskočile le številke turistov, ampak tudi cene.

jih je dobilo nagrado prav za delo v metroju. Zanimivo je, da je Stalin okrutni vladar imel posluh za umetnost in je za gradnjo podzemne železnice tridesetih let minulega stoletja najemal najbolj arhitekta, slikarja in kiparje. Podzemni

je pravo čudo sveta: vsa postaja ima svojo umetniško zgodbo z motivi iz burne ruske zgodovine, vsakdanjega življenja ljudi v narodnih nošah, delavcev v socializmu, prizori vojne, portreti vojskovodij, herojev, ce živeli pa pokrajini iz različnih delov Rusije, mozaikov Moskve, kipov znamenitih mož – samo Stalina so odstranili – in vitražev z rožami, da se počutiš, kot da v katedrali in ne v metroju. Med drugo svetovno vojno so bila tu varna zaklonišča. V teh podzemnih palačah poteka tudi različne prireditve, zlasti koncerti festivala rocka se dogaja celo ponoči, k ni potnikov. Teh je dnevno neverjetni šest milijonov, a posebne gneče ni, ker vlaki vozijo z minutnimi premori. A p tleh ni nobenih čikov, nobenih smeti. Še zrak ni zatohel, kot je denimo v Parizu, kjer te s sten vabijo nešteti reklamni plakati in opozorila: pazite na osebnostvari.

Šov kozakov, junakov preteklosti.

Razkošna blagovnica GUM na Rdečem trgu.

Neverjetna preobrazba

Ko sem spet videla Moskvo po dvajsetih letih, me je njena preobrazba zelo presenetila. Že prvi dan sem na Arbatu, priljubljeni promenadi, opazila, da ljudje ne hodijo naokoli mrkih obrazov in se ne izogibajo tujcev kot nekoč. Vljudno ti razložijo, kako najti stavbo, ki jo iščeš, celo pospremijo te del poti. Jezik ni ovira, ker se Slovani nekako razumemo, a mladim angleščina kar teče. Moskva je ob večerih in sicer zelo živahna, lokali so polni, gledališča tudi, tako da konec oktobra, ko sem se udeležila mednarodnega kongresa turističnih novinarjev, nismo dobili vstopnic za Bolšoj teater. Pač pa smo obiskali festival Krog svetlobe v parku pred velikansko stavbo univerze Lomonosova, na katero so projicirali svetlobne laserske slike iz narave, mestnega življenja, zgodovine Rusije, razne umetniške zadeve s spremljavo glasbe, kar menda

pritegne kar milijon obiskovalcev, saj se to dogaja na več koncih Moskve. Tudi stavba ministrstva se spremeni v pravično zgradbo.

Wind of change je čutiti vsepovsod. Pesem Veter sprememb je skupina Scorpions posnela v čudovitem parku Gorki z visokim drevjem in jezerci na obrežju reke Moskve v spomin na leto sprememb z Gorbačovom. Na cestah ni več moskvičev, mladi se oblačijo po modi, v gostilnah in trgovinah so prijazni, tako da sem v razkošni blagovnici GUM na Rdečem trgu po nakupu čevljev – stari so me ožulili – dobila šopek vrtnic in popust! Cene so sicer zelo različne, ker so tudi trgovine različne, prebivalci pa razdeljeni na bogate in navadne, a tudi revne. Vendar na ulicah ni beračev. Hrana se mi je zdela cenejša kot pri nas. »Žal nam je, da nas je EU kaznovala s sankcijami, pri nas smo na izgubi potrošniki, pri vas pa pridelo-

Princesa na ulici preobrazene Moskve, kjer na cestah ni več moskvičev, mladi se nosijo po modi, v gostilnah in trgovinah so prijazni.

Podzemlje je pravo čudo sveta: vsaka postaja ima umetniško zgodbo z motivi iz burne ruske zgodovine, iz vsakdanjega življenja ljudi v narodnih nošah, delavcev v socializmu, prizori iz vojn, portreti vojskovodij, herojev, celo živali pa pokrajini iz različnih delov Rusije, mozaikov Moskve, kipov znamenitih mož – samo Stalina so odstranili – in vitražev z rožami, da se počutiš, kot da si v katedrali in ne v metroju.

valci hrane. Temu se je pridružil še padec cen nafte in plina, pa smo spet v krizi,« mi je potarnal ruski kolega Vasilij, češ, *Wind of change* z Zahoda nas je obdaril z ene in udaril z druge plati. Tudi rubelj je padel. Zanimive so cene stanovanj: v mestih so visoke, na podeželju od dva- do trikrat nižje. Mladi se pač selijo v mesta.